

Svøríki varnast Føroyar

Í dag kl. 17.00 letur framsýningin »Svøríki varnast Føroyar« upp í Norðurlandahúsinum. Tað verður bókavørðurin Carl Otto von Sydow, ið starvast á »Universitetsbiblioteket i Uppsala«, ið fer at seta framsýningina.

Tann svenski áhugin fyri gamla vikingahjáláningum Føroyum var leingi ógvuliga lítill, men frá miðskeiðis í 1800 talinum fór áhugin fyri oyggjabólkinum so smátt at økja. Svenskir rit-høvundar, myndatakarar og listafólk hava heintað í-blastur hiðani; granskara hava ferðast higar fyrri at granska náttúruna, mentanina og tað føroyska málið.

Framsýningin í Norðurlandahúsinum er eitt dømi um hetta.

Tað er bókavørðurin Carl Otto von Sydow, sum hevur savnað saman tekstir og myndir, sum á ymiskan hátt sýna tann økta áhugin, svenskarar hava fyrri føroyingum. M.a. finnast brøv eftir faðirinn at føroyska skrivmálinum, próstin Hammershaimb og myndir úr savninum hjá Einar Fors Bergström.

Framsýningin kemur til Føroya, eftir fyrst at hava verið í Svøríki, har fyrrverandi formaðurin fyrri stýrið hjá Norðurlandahúsinum, Jan Stjernstedt, setti hana.

Kvinnuhúsið

Ráðgevingin hjá Kvinnuhúsinum er opin hvønn hósdeg frá kl. 19.00–21.00, innngongd hjá KFUM, undir Pisuvarða 2, ella á tlf. 17200.

Kvinnuhúsið er opið gerandisdagar frá kl. 15.30–17.30. Telefonin, 17200, svarar hvønn dag frá kl. 15.30–7.00 á morgn.

Lesarabrøv

Og eingin vildi kennast við teir

Man ikki hvørt mansbarn spyrja seg sjálvt: hvussu royndust nú hosi 12 árin, tá land okkara fleyt í mjólk og hunangi, og: hvørtum sita vit eftir við í dag.

Munnu fólk geva sær far um, at í 1980 var innátakan hjá Havnini einar 100 mill. kr. Og skuldin var tá 130 mill. Í dag er innátakan 200 mill., meðan skuldin er vaksin til nær um 500 mill.

Spurningurin er so: var tað nú so væl stýrt? Var handalag-ið so avbera gott, sum teir sjálvir víla vera við? Úrslitið, sum mong eru komin til er einfalt hetta, at tá mest var til av peningi vóru vit samstundis bundin í djúpaust skuld – fyrri tað mesta av berum eriskapi og av fátöng.

Um vit beint nú gloyma nýmótans bókhaldskynstur og gloyma alt um skuldarparkeer-ing í partafeløgum, hitafeløgum, innan kommunalar (havnar) roknskapir og bara leggja skuldina saman (brúktur peningur), hvat man so fyriskipar-in í kommununi hava brúkt av fólksins peningi áðrenn pen-ingurin var tjentur? Munnu vit ikki hava fingið lagt á okkum eina skuld, sum er onkrunaði millum 600–800 mill.

Tað var jú í hesum sama tíð-arbili, at vit fingi tvær rusk-støðir. Havnarskuld skuldi ikki blandast við bygdarusk. Og við hegnum bókhaldara-sniðum er brennistøðin í Havn beind í eitt partafelag, so tær 100 mill., vit skylda har, ikki siggjast á kommunala skuldar-yvirlitinum. Snilt. Eginpen-ingurin til partafelagið, 10 mill., læt kommunan í form av einum grundstykki, sum kommunan sjálf setti virðið á, nevniliga 10 mill. kr. Heilt snilt. Sanna virðið á hesum

stykki er nærri 200.000 kr. enn 10 mill. Rakstrartrupulleikar-nar av risaskuldini kenna øll. Her er bara spurningurin um tilfitt ikki er dekan ov snilt.

Hvør hevur eftirlit og átalur-rætt tá ræður um figgarig og roknskaparlig skaparaevni; spyr tann, ið verður knokk-royttur.

Reklaman, herferðin, fyrri nýggjum flogvølli á Glyvurs-nesi, og ímóti flogvølli í Vág-um, hevur kostað skattgjalda-urum einar 6 mill. (livslønin hjá einum arbeiðsmanni), sum eru tveitar burtur til einkis í berum eriskapi, beint sum í málinum um brennistøðina. So mikið av øði kom tó í av her-ferðini móti Vágum, at byrjað varð at gera ein undirsjóvar-tunnell. 50 mill. vóru brúktar til tað endamálið. Men ein dyrr minnisvarði.

Meir og meir undrandi er, at andstøðan ikki gjørdi vart við seg tá órvitismál vóru fyrri. (Andstøðan í býráðnum eru allir býráðslimurittar uttan formaðurin). Men so var ikki. Eitt býráð, sum hevur ein formann, ið at kalla er meira í útöndum enn heima, mátti, um ikki annað, kravi at sær hvat formans-starvið kostar. Hann og fleiri hava ferðast sum vóru vit ein stórmátt.

Meðan hann hevur sitið hev-ur hann verið løntur sum lands-stýrismaður. Og nú hann fer frá, er tað við biðiløn í 4 ár sum landsstýrismaður. Altså, kem-ur hann inn á ting eftir lögtings-val, eru tvær stórar almennar árs-lønir umframt stjórnlønin í egnum virki at forvinna í sama húsi. Ikki heilt bytt.

Stýrisskipanin, sum hevur verið praktiserað seinastu ár-ini, er avgjørt verd einum fak-manni at studera. Ein doktora-ritgerð við hesum sum evni

hevði verið áhugaverd og tilfar tryktur ikki. Bert hetta, viðvíkj-andi atferðini móti med- og mótarbeiðarum, minnir um stílin hjá einum rokkskipara. Hálvur út gjøgnum stýrhúsrú-tin. Guð náði hann, ið mukkar ímóti, tí so er gron restina av túrinum. Øll vita hvussu leikað hevur verið í, men av berari skomm vil eingin reisa seg og siga frá tí.

Eitt sera lögð men vanligt fyrirbrigði hevur verið í sam-bandi við óteljandi uttanlands-ferðum, at næstformaðurin í fleiri førum ikki hevur verið vitandi um formaðurin hevur verið innan- ella uttanlands. Soleiðis er tað óskiljandi fyrri vanlig fólk, at tað skal hava kunnað borið til, at kommunan hevur verið stýrd sum eitt eina-veldi. Men hesar vælsignaðu uttanlandsferðirnar hava nú eisini gjørt nyttu sum »við-haldssmyrgjævni«. Fyri kortum var hetta ein hópförð til Grøn-lands fyrri stóra upphædd av skattapeningi og til púra onga nyttu, uttan bert spæl.

Men eftiransingin her heima hevur jú verið so sum so. Og hvør fer at ansa eftir og átala formannin, tá ein verður so ríkiliga løntur. (Heldur tú við honum, hatar hann teg ikki í fleiri vikur).

Og so hetta afturat: roknskapurin hevur alt árið víst hall, sum einki var gjørt við. Ikki fyrr enn jólni nærkast var stórt nummar gjørt burtúr, at kommununi fátast pening og at nú mugu hjárgingarætlanir setast í verk og her mugu takast mannfolkaavgerðir. Og soleið-is blivu við eitt eini 15 fólk send út í arbeidssloysi. Jú, samliga, stórar tungar avgerðir.

Er ikki nú komið har til, at fólk spyrja um eingin revsing er fyrri at brúka 50–60 mill. kr.

uppi á Sundi til at uppfylla ein dreyim hjá einum handels-manni, les vinnuni, í Havn. Kann eitt yvirmett grundteki veruliga nýfast sum partapen-ingur í eitt partafelag uttan tað fær fylgjur (kunnu onnur gera tað sama)? Ella er tað komið har til, at einasta lóg, sum skal haldast, er lógin um rættin at taka skatt frá fólki? Í øllum demokratiskum málloysi er tað helst so. Tíverri.

Alt hetta leiðir okkum aftur til spurningin um tað nú var so fantastiska væl stýrt hesi 12 ár-ini, tá yvirflóðin rann. Byúrin hevur verið ríkin sum ein stórmátt. Vit blivu skuldarbundin meðan nokk var til av peningi. Vit toldu ikki samstarv við nakran. Og tá býráðsvalið var av vildi eingin hava nakað við gomlu leiðsluna at gera. So nógvir vinir vóru eftir innan fyrri mótarnar.

Í komandi framtíð verður spennandi at siggja, hvussu ríkiliga, Hann, ið øllum ræður, fer at løna teimum, ið skuldar-bundu havnarfólk meðan nóg mikið var at taka av. Jú, ein teirra er longu byrjaður at fáa lønina, umframt biðilønin. Hann er av landsstýrinum longu settur í stjórnina fyrri landsbankan.

Tað hevur verið vanligt, at krónur kunnu setast beinleiðis á føroyskar politikarar, hvat teir kosta í lyftum um tunnlar, vegir, havnar o.t.m. Havnarfólk, roynið at seta krónur á fyrrv. borgarstjóran, einaveldis-mannin og verðismannin í Gundadal: Gulldreingin við ongari lestraraskuld.

NB. Navn verður ikki sett undir her, tað skilir ein og hvør.

havnarborgari

Tíðindaskriv frá Fróðskaparsetrinum:

Alt snýr seg um orðini

Almennur gestafyristur og handling av sømdargávu í Norðurlandahúsinum leygardagin 6. febr. kl. 16.

Í sambandi við 40 ára stovningardag Føroya Fróðskapar-felags í desember mánaði gjørdi Fróðskaparsetrið av at heiðra felagið við at bjóða einum av fremstu norðurlendsku serfrøðing-unum í málteld higar at halda almennan fyristur. Hetta skuldi verða fyrst í ár-inum, men tá slapt ikki til Føroya fyrri ódnarveðni, og vitjanin varð útsetur ein mán-að.

Gesturin er Sture Allén, professari við Gøteborgs Universitet, sum í mong ár hevur verið ein høvuðs-maður í nútíðar svenskum

orðabókaarbeiði. Sum vera man, hevur hann fleiri á-litisstørv á sínum øki, er t.d. varaformaður í svensku málnevndini og limur í tí, tey rópa Språkvårds-gruppen. Í Svenska Vitter-hessamfundet hevur hann verið formaður síðani 1984 og hevur annars sæti í fleiri øðrum vísindafeløgum. Síðani 1980 hevur hann verið ein av teimum ginu De Aderton í Svenska Aka-demien og gjørdist fastur skrivari har í 1986. Árið eftir varð hann valdur í stýr-ið fyrri Nobelstiftelsen. Mong eru tey heiðurstekin,

hann hevur fingið fyrri sitt virki. Her kunnu vit nevna Svenska Akademien's Språkvårdspris 1979. Hann hevur staðið fyrri fleiri altjóða ráðstevnum, harav tveimum Nobel-ráðstev-num, onnur teirra um tekst-viðgerð. Bókmentliga virksemin hansara fevnir víða, orðabókur, um mál og teld og mangt annað.

Til fyristraheiti hevur Sture Allén valt: »Allt kretsar kring orden«, og sjálvur lýsir hann fyristur-in við hesum orðum:

»Spráket í grundlægg-ande fðr identiteten. Lexi-

konet er centralt i språk-för-mågan. Det finns därför all-anledning att undersöka och beskriva ordförrådet. Jag tänkar koncentrera mig på projektet »Nationalen-cyklopedins ordbok«, som grundar sig på en vidareut-veckling av den lexikaliska databas som »Svensk ord-bog« genererades från. Kortfattat skulle jag också vilja nämna aktuella kvanti-tativa, normativa og histor-iska lexikonprojekt. Det hela utmynner i en lexikal-isk strategi«.

Eftir uppskoti frá Fróð-skaparfelagnum skal hesin heiðursfyristurin verða hildin til áminnis um okkara fræga málfrøðing og skald, Chr. Matras professara, ið andaðist í 1988. Felagið fer samstundis at nýta høvið til at handa eina sømdargávu úr Grunni Krisjans á Brekkumørk. Stovnsfæið í hesum grunni er týska OSSIAN-heiðurslønin, ið

varð veitt Chr. Matras og Føroya Fróðskaparfelag í 1981. Grunnurin hevur til endamáls at styðja virki ein-staklinga føroyskum máli tilframa.

Handlingin av sømdar-gávuini fer fram beint eftir fyristurin, ið byrjar kl. 16 stundisliga.

TIL BLAÐSØLURNAR

SOSIALURIN aftur ÚTSELDUR?

Boðið so beinanvegin frá á tlf. 11820.

Uttanfyrri vanl. arbeidstið upplýsir telefonsvararin hvør ringjast skal fyrri at fáa fleiri bløð.

Tíðindablaðið **SOSIALURIN**